

Demontaż zależności – zmiana polityki Austrii wobec Rosji

Łukasz Ogrodnik

Rząd Christiana Stockera jest najbardziej krytycznym wobec Rosji w ostatnich trzech dekadach. Zwalcza rosyjskie szpiegostwo, krytykuje agresję na Ukrainę i wspiera niektóre działania UE uderzające w Rosję. Korektę polityki umożliwiło ograniczenie dwustronnych stosunków gospodarczych oraz skład koalicji rządowej. Zmiany w austriackiej polityce wschodniej mogą jednak nie być trwałe, ponieważ część sił politycznych chce powrotu m.in. do współpracy handlowej i inwestycyjnej z Rosją.

Ewolucja polityki wobec Rosji. Od zaprzysiężenia 3 marca 2025 r. rząd Christiana Stockera, mający poparcie chadeckiej Austriackiej Partii Ludowej (ÖVP), Socjaldemokratycznej Partii Austrii (SPÖ) oraz Nowej Austrii i Forum Liberalnego (NEOS), istotnie skorygował austriacką politykę wschodnią. Stało się tak głównie w wyniku objęcia stanowiska ministra spraw zagranicznych przez przewodniczącą NEOS Beate Meinl-Reisinger. Kontestuje ona [status neutralności](#) służący kolejnym rządom Austrii jako argument za podtrzymywaniem partnerskich relacji z Rosją jako niewystarczające zabezpieczenie przed jej agresywnymi działaniami. Opowiada się za twardszą od koalicjantów oraz jej poprzedników polityką wobec tego państwa. Takie podejście znalazło odzwierciedlenie w programie rządu, który „potępia prowadzoną przez Rosję wojnę agresywną przeciwko Ukrainie”.

Chociaż inwazję na Ukrainę krytykował także poprzedni, chadecko-zielony rząd Karla Nehammera (sprawujący władzę w latach 2021–2025), to eksponował on rozjemcze zaangażowanie Austrii wobec obu stron konfliktu. Wyrazem tego były następujące kilka dni po sobie [wizyty Nehammera w Kijowie oraz Moskwie](#) wiosną 2022 r. Otwartość na kontakty z rosyjskimi oligarchami liderów skrajnie prawicowej Wolnościowej Partii Austrii (FPÖ) doprowadziła do upadku rządu Sebastiana Kurza w maju 2019 r. Obecnie liderzy FPÖ opowiadają się za zniesieniem sankcji nałożonych na Rosję i wznowieniem importu gazu z tego

kraju, a partia pozostaje najbardziej prorosyjską i jednocześnie największą siłą polityczną w austriackim parlamencie – zajmuje 57 z 183 miejsc izby niższej.

Również na poziomie głowy państwa doszło do zmiany podejścia wobec Rosji. Co więcej, nastąpiło to bez zmiany na stanowisku prezydenta, którym od 2017 r. pozostaje Alexander Van der Bellen. Choć jeszcze w 2018 r. podejmował on Władimira Putina w czasie jego wizyty państwowej w Wiedniu, po wybuchu wojny opowiedział się za wspieraniem Ukrainy i sankcjami wobec Rosji. Wyróżniało go to na tle większości kandydatów na urząd prezydenta [w wyborach w październiku 2022 r.](#) i świadczyło o jego osobistym przewartościowaniu stosunku do tego państwa. Ewolucji austriackiej polityki wobec Rosji towarzyszy zmiana społeczna – w maju br. 64% Austriaków uznało ją za zagrożenie dla UE, a w 2021 r., przed wybuchem pełnoskalowej wojny, było to 37%.

Zmiany w zależnościach austriacko-rosyjskich. Po rosyjskiej pełnoskalowej inwazji na Ukrainę Austria odeszła od zależności od rosyjskich surowców energetycznych. Początkowo, w przeciwieństwie do większości państw odbiorców z UE, nie została odcięta przez Rosję od dostaw gazu. W listopadzie 2024 r. Gazprom wstrzymał jednak dostawy także do Austrii, a 1 stycznia 2025 r. wygasł kontrakt tranzytowy, który umożliwiał przesyłanie gazu przez Ukrainę na zachód. Wcześniejsza, znaczna zależność od rosyjskiego

gazu (w 2022 r. Austria sprowadzała z Rosji 80% zużywanego gazu przy średniej w UE na poziomie 45%) przełożyła się na jej [opór wobec unijnych sankcji energetycznych](#).

Głównie ze względu na wstrzymanie importu rosyjskiego gazu (zastąpionego importem zwłaszcza z kierunku Niemiec i Włoch) oraz na sankcje unijne dwustronna wymiana handlowa uległa załamaniu. Podczas gdy w 2024 r. Rosja była dla Austrii 18. największym partnerem handlowym, w kolejnym spadła na 75. miejsce. Zerwanie importu gazu spowodowało także, że w 2025 r. po raz pierwszy eksport z Austrii do Rosji (ok. 0,9 mld euro) przewyższył austriacki import z tego państwa (ok. 0,07 mld euro). Ograniczenie powiązań handlowych z Rosją austriacki rząd próbuje rekompensować na innych rynkach. Udział kanclerza Stockera w cyklicznej konferencji na rzecz odbudowy Ukrainy w Gdańsku w czerwcu br. posłużył do promowania austriackich przedsięwzięć i ekspertyzy. Wśród najbardziej perspektywicznych na tym polu sektorów Stocker wskazał energetyczny, infrastrukturalny, usług finansowych oraz nowoczesnych technologii. Co więcej, austriacki rząd wyraził gotowość goszczenia kolejnej takiej konferencji w 2028 r.

Głównym powiązaniem gospodarczym między Austrią a Rosją pozostaje sektor bankowy. Dzieje się tak za sprawą Raiffeisen Bank International (RBI) – największego zachodniego banku nadal operującego w Rosji – oraz pomimo strat, które dotknęły go w wyniku decyzji rosyjskiego wymiaru sprawiedliwości (w 2025 r. zobowiązał on rosyjską spółkę RBI do zapłacenia ok. 2,4 mld euro spółce Rasperia, powiązanej z rosyjskim oligarchą Olegiem Dieripaską, za udziały firmy Strabag). Aby je zrekomensować, władze austriackie próbują w UE wynegocjować [przekazanie temu bankowi zamrożonych rosyjskich aktywów](#). Forsowanie takiego postulatu spowodowało przyjmowanie sankcji na Rosję (w tym 21. pakietu). Z kolei zainwestowany w Austrii rosyjski kapitał (w tym łąkoilu i Rasperii) jest największy po niemieckim, amerykańskim i szwajcarskim – Austriacki Bank Narodowy wycenił bezpośrednie inwestycje zagraniczne z Rosji w 2025 r. na 15 mld euro.

Działania rządu Stockera wobec Rosji. Długotrwałe i rozległe powiązania z Rosją uczyniły z Austrii państwo podatne na działalność szpiegowską, prowadzoną także pod przykryciem dyplomacji. Prawdopodobieństwo obcych działań wywiadowczych zwiększa się w związku z obecnością w Wiedniu wielu organizacji międzynarodowych, np. OBWE i agend ONZ, a co za tym idzie dużą liczbą pracowników misji dyplomatycznych Rosji (według szacunków medialnych ok. 220 osób). Wyrazem sprzeciwu Austrii wobec aktywności szpiegowskiej jest wydalenie dyplomatów podejrzanych o takie praktyki. Ostatnie miało to miejsce w maju br. po wykryciu sprzętu satelitarnego służącego do przechwytywania sygnałów telekomunikacyjnych, zainstalowanego na dachach rosyjskich budynków dyplomatycznych. Wydalono wówczas trzech rosyjskich dyplomatów (od 2020 r. w sumie już 14). Rząd Stockera zapowiedział ponadto zmianę przepisów karnia za

szpiegostwo. Penalizacji miałyby podlegać także działalność skierowana przeciwko obecnym w Austrii organizacjom międzynarodowym, a nie tylko godząca w bezpieczeństwo państwowe.

Władze austriackie oficjalnie krytykują działania Rosji, eksponując elementy szczególnie istotne dla międzynarodowego funkcjonowania Austrii. W potępieniu rosyjskiego ataku rakietowego na Kijów 15 czerwca br., w którym ucierpiał zabytkowy kompleks Ławry Peczerskiej, kanclerz Stocker wskazał na jej znaczenie wynikające z przynależności do światowego dziedzictwa UNESCO. Austria zwraca także szczególną uwagę na łamanie przez Rosję prawa międzynarodowego, którego konieczność przestrzegania austriackie władze tradycyjnie podkreślają.

Rząd Stockera popiera starania o osiągnięcie „kompleksowego, sprawiedliwego i trwałego pokoju w oparciu o prawo międzynarodowe”. Uważa przy tym, że w Rosji nie ma woli politycznej do negocjacji pokojowych. Należy ją do tego skłonić przez presję państw trzecich, w tym członków BRICS, do czego miałyby je przekonać UE, angażując w tym celu sieć swoich stałych przedstawicielstw. Próba wywarcia takiej presji było zainicjowanie w maju 2025 r. przez ministra Meinl-Reisingera listu w tej sprawie do wysokiej przedstawiciel UE ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Kai Kallas. Co więcej, zdaniem władz Austrii UE powinna współkształtować proces pokojowy i w tym celu wyłonić swojego specjalnego przedstawiciela do udziału w negocjacjach. W sierpniu 2025 r. kanclerz Stocker zaoferował natomiast organizację rozmów pokojowych w Wiedniu. Powołał się przy tym na neutralność państwa i wpisał się w tradycyjną [rolę Austrii jako pomostu](#) między Rosją a Zachodem (podobną propozycję władze Austrii złożyły po rosyjskiej aneksji Krymu w 2014 r.).

Wnioski i perspektywy. Austria od 2022 r. stopniowo odchodzi od polityki sprzyjania Rosji i zacieśniania z nią więzi polityczno-gospodarczych, do czego od 2025 r. przyczynia się również wpływ NEOS na politykę zagraniczną, a towarzyszy temu zmiana społeczna. Procesowi temu sprzyjał spadek znaczenia gospodarczego Rosji dla Austrii, uwzględniający marginalizację handlu dwustronnego, szczególnie importu gazu. Jednocześnie Austria w dalszym ciągu nie będzie przedkładać unijnej presji na Rosję nad swoje interesy, podyktowane głównie ochroną sektora bankowego. Tym samym prawdopodobne jest dalsze spowalnianie przez jej władze uchwalania kolejnych pakietów sankcyjnych.

Pomimo poluzowania więzi Austrii z Rosją ich zbliżenie polityczne jest prawdopodobne w przypadku ponownego dojścia do władzy FPÖ – ugrupowania cieszącego się najwyższą aprobatą społeczną (sondaże z lipca br. wskazują na 37–39% poparcia). Konstytucyjny termin wyborów parlamentarnych to jesień 2029 r. Dla Polski krytyczna – jak na warunki austriackie – postawa rządu Stockera wobec Rosji sprzyja budowaniu na forach międzynarodowych twardszej polityki wobec tego państwa. Pozwala też na sondowanie możliwości pogłębiania współpracy dwustronnej.